

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž

Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Natalja Hudjakova

**LASTEAIASÕPETAJATE ARVAMUSED MÄNGU ROLLIST
SÕIMERÜHMAS MAARDU LINNA NÄITEL**

Juhendaja: Katrin Helendi MA

Narva 2024

KINNITUS

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Natalja Hudjakova
töö autori allkiri

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Natalja Hudjakova

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose "Lasteaiaõpetajate arvamused mängu rollist sõimerühmas Maardu linna näitel", mille juhendaja on Katrin Helendi reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Natalja Hudjakova

25.04.2024

SUMMARY

The topic of this bachelor's work is "The opinion of kindergarten teachers about the role of play in the nursery group". The state curriculum of the preschool institution says that every child should be provided with an opportunities and conditions for playing in the kindergarten (RÕK, 2008). Therefore, the kindergarten teachers should support the development of playing skills through different activities throughout the early period. The aim of the analysis was to find out the kindergarten teachers' opinion about the importance of playing in the nursery group and how the teachers assess the support of playing skills from the teachers during the period of a child's adaptation. To achieve the goals of the bachelor's work the author is looking for the answers to the following research questions posed:

1. What are the teachers' assessment for a role of the play in the nursery group?
2. What is the importance of playing in the kindergarten during the period of the adaptation?
3. How do the kindergarten teachers support children's playing skills during the period of the adaptation?

The bachelor's work consists of the theoretical and the empirical parts. The theoretical part gives an overview of the essence, the importance of the play, in support of the play during period of the adaptation and about the kindergarten teachers' role in supporting the playing skills. The empirical part gives a methodical overview (a sample, a data collection, a procedure, and a data analysis) and in two chapters are the research results and the reasoning. There were 20 Maardu town's kindergarten teachers in the survey and were conducted 6 semi-structured interviews. From the results the importance of playing during the period of the adaptation is important for the kindergarten teachers as a small child through the play feels support from the kindergarten teacher and thanks to this there is a sense of security and trust. Also is found that the kindergarten teachers consider the most effective technique in the group space a creative game, and the most important species of games are with sand and water. The kindergarten teachers understand and realize the importance of a playing in a nursery group and organize the play activities so that each child can adapt as quickly as possible through play activities. The kindergarten teachers consider that their knowledges and skills influence children's development and support and they assess the enrichment of children's playing skills as very large.

SISUKORD

KINNITUS

SUMMARY

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. MÄNGU OLULISUS LAPSE ARENGUS	6
1.1. Mängu mõiste ja olemus	6
1.2. Mängu roll sõimeeas	7
1.3. Mängu toetus kohanemisprotsessis	8
1.4. Õpetaja roll mänguoskuste arendamisel ja toetamisel	10
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	12
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	13
2.2. Uurimistöö meetodi valik ja kirjeldus	13
2.3. Valimi moodustamine ja kirjeldus	15
2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus	16
3. UURIMISTULEMUSED	18
3.1. Mängu toetus kohanemisperioodil	18
3.2. Mängu roll kohanemisprotsessis sõimerühmas	20
3.3. Õpetajate arvamus enda rollist mänguoskuste arendamisel ja toetamisel	23
4. ARUTELU	27
KOKKUVÕTE	31
KASUTATUD KIRJANDUS	33
LISAD	37
Lisa 1 Ankeetküsitlus	37
Lisa 2 Intervjuu küsimused	43

SISSEJUHATUS

Koolieelse lasteasutuse töö alusdokumendiks, mille põhjal õppe- ja kasvatustöö toimub, on Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (edaspidi RÕK) (2008). Kehtiva õpikäsituse järgi on laps õppeprotsessis aktiivne tegutseja ning õpib mängu, matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, harjutamise jms kaudu.

RÕKi (2008) § 12 järgi on „Mäng eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus“ (RÕK, 2008, § 12).

Vastavalt Koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (RÕK, 2008, § 12) ja Lastekaitse seadusele (LS, 1999, § 12, lg2) tuleb lasteaias igale lapsele tagada võimalused ja tingimused mänguks.

Käesoleva uurimistöö probleem seisneb selles, et õpetajad ei pea mängu oluliseks ja vajalikuks tegevuseks. Uuringutest tuleneb, et õpetaja roll väikelapse jaoks on tähtis, eriti kohanemise perioodil ning mängu roll on oluline lapse mitmekülgsel arengule (Rauf & Bakar, 2019).

Umbleja. M (2019) ja Luhamets. M (2016) on välja toonud õpetaja poolt toetatud mängu olulisuse lapse kohanemisperioodil. Samuti selgitas oma töös Väli. H (2016), et õpetajal on tähtis juhtiv roll lapse mängus. Varasemalt on ka uuritud lasteaiasõpetajate arvamust mängu kohta, millest ilmselgus, et õpetajad peavad mänguoskuse arendamist vajalikuks (Umbleja, 2019). Vähe on uuritud õpetajate rolli sõimeealiste laste mängu toetamisel.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada õpetajate arvamused mängu tähtsuse kohta sõimerühmas ning kuidas õpetajad hindavad mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperioodil. Uurimistöö probleemiks on õpetajate arusaamad mängu tähtsusest sõimerühmas.

Lõputöö eesmärkide saavutamiseks otsib autor vastuseid järgmistele püstitatud uurimisküsimustele: milline on õpetajate hinnang mängu rollile sõimerühmas ja mängu olulisusele lapse kohanemisperioodil lasteaiaga ning kuidas õpetajad toetavad laste mänguoskusi kohanemisperioodil.

Antud töö koosneb kolmest osast. Esimeses osas annab autor teoreetilise ülevaate mängu olulisusest laste arengu toetamisel sõimerühmas. Töö uurimise osas tuuakse välja uurimistöö

eesmärgid ja uurimisküsimused, uurimismeetod, valim, tulemused, analüüs ning tehtavad järeldused. Töö lõpus võtab autor kokku bakalaureusetöö tulemused.

1. MÄNGU OLULISUS LAPSE ARENGUS

1.1. Mängu mõiste ja olemus

Koolieelses hariduses on mängul ülioluline roll lapse varajases arengus, sest see soodustab lapse sotsiaalset arengut. Sotsiaalne areng on omakorda lapse õppimise protsess (Sawyers & Sawyers, 2021). Lapsepõlv on aeg, mil mängutegevus on lapse elus kõige olulisem ja tähtsam tegevus. Mängu kaudu avastab laps maailma, õpib keskenduma, tunneb rõõmu ja uudishimu ning õpib väljendama oma emotsioone. Mängu eesmärk on pakkuda lapsele põnevust, õpetada paindlikkust ja tekitada motivatsiooni (Niilo & Kikas, 2008, lk 120-123). Mäng jõuab lapseni juba varases eas, muutub ajas ja võtab keerulisemaid vorme. Vaatamata näilisele kergusele on mäng juba esimesest eluaastast alates raske töö (Spivakovskaja, 1986, lk 11-15).

Ugaste (2017) järgi jaotatakse mängud kaheks: loovmäng ja reeglimäng. Niilo ja Kikas (2008) toovad välja erinevad mänguliike, mis sobivad ka väikelastele. Varases eelkoolieas läbib mäng mitu olulist etappi.

Esimesel eluaastal on tegemist tutvumismänguga ehk harjutusmänguga, mille kaudu areneb laps füüsiliselt ja kognitiivselt. 1-2 aastased lapsed matkivad oma mängudes ümbritsevaid tegevusi. Sel ajal areneb lapse koordineerimine ja peenmotoorika. Seejärel ilmub matkimismäng. Seda perioodi iseloomustab iseseisev mäng, kus laps mängib üksi, sest tal ei ole veel välja kujunenud piisavaid sotsiaalseid oskusi. See etapp aitab lapsel iseseisvaks saada ja ennast iseseisvalt löbustada. Järgmise etapina tekivad konstruktiivne ja sümboolne mäng. Konstruktiivne mäng annab lapsele oskused paindlikult mõelda. Sümboolne mäng, milles laps kasutab ühte eset teise asemel, mõjutab sotsiaalsete ja kognitiivsete oskuste arengut. Mängu järgmine etapp on paralleelmäng. Selles etapis mängivad lapsed oma mänguasjadega või esemetega kõrvuti, aga ilma omavahelise suhtluseta. Lapsed ei suhtle omavahel ega proovi teineteist mõjutada. Paralleelmäng on aga oluline etapp laste sotsiaalsete oskuste arendamisel, õpetades neile suhtlemist ja koostööd. See mänguetapp aitab kaasa ka laste sotsiaalsele arengule, mis on lapse üldise arengu ja elukestvate oskuste alus. Lisaks tasub mainida aktiivseid mängu, vee- ja liivamänge, millel on samuti märkimisväärne roll lapse arengus. Vaba- ja rollimängud on aga eriti populaarsed ja soodustavad lapse sotsiaalset arengut (Niilo & Kikas, 2008, lk 125-131; Mänd, 2003; Ugaste, 2005).

Uuringud on näidanud, et rollimäng on väikeste laste sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arengus äärmiselt oluline ja samuti aitab vabamäng kaasa lapse enesekontrolli arendamisele (Rauf & Bakar, 2019; Sawyers & Sawyers, 2021).

Läbi eelnevalt mainitud mängude saavad lapsed luua, konstrueerida ja õppida maailma tundma. Mängides omandab laps järk-järgult uusi teadmisi ja oskusi. Vögotski sõnul muutub lapse mäng vanuse kasvades keerukamaks ja detailsemaks, pikenedes ka mängu kestus. Tema arvates seisneb mängu olemus selles, et see täidab lapse realiseerimata soove, luues kujuteldavaid olukordi ja rahuldades erinevaid vajadusi, mis mängu käigus lapses esile kerkivad. See ongi mängu üldise arengu alus. Vögotski rõhutas oma töös ka mängu olulist rolli kõne ja sotsiaalsete oskuste arendamisel (Vögotski, 2016, lk 133-159).

1.2. Mängu roll sõimeeas

Kuigi eelnev annab tunnistust mängu olulisusest, on erinevates arenenud riikides lastele antud liiga vähe aega mängimiseks. Mänguaja vähenemine takistab lastel oluliste oskuste omandamist ja seega ka nende edukust. Viimastel aastakümnetel on mängu arengulugu muutunud ning selle rolli on sageli alahinnatud (Irvin, 2017). Uuringud näitavad, et paljud õpetajad ei pea mängu oluliseks ja vajalikuks tegevuseks, mistõttu ei pööra nad sellele piisavalt tähelepanu. Siiski on olemas arvukalt uurimusi, mis toetavad mängude kasutamist õppeprotsessis (Rauf & Bakar, 2019). Viimastel aastakümnetel läbi viidud uuringud on tõestanud mängu kriitilist tähtsust nii väikelapse elus kui ka täiskasvanute kaasamisel.

Mängude eelised loovuse, koostöö ja probleemide lahendamise oskuste arendamisel on vaieldamatud (Irvin, 2017). Mängides annab laps esemetele uusi tähendusi ning omistab neile võimeid ja omadusi. Ugaste (2005, lk 157) on öelnud: "Lastemängu iseloomulikud ja eristavad jooned on spontaansus, paindlikkus, dünaamilisus, improvisatsioon, sisemine vajadus ja motivatsioon, mängu ja tegevuste vaba ja iseseisev valik. Laps on algataja ja katkestaja enda mängule." Mäng peab olema lapse elus loomulik ja igapäevane nähtus. Kui lastel on piisavalt aega vabalt mängida, omandavad nad teadmisi ümbritsevast maailmast ning õpivad lahendama konflikte ja probleeme. Piisav vaba mänguaeg annab lastele oskused ümbritseva maailma tundmaõppimiseks, konfliktide ja probleemide lahendamiseks. Juba

väikesed lapsed õpivad koos mängima, jagama mänguasju ja lahendama mängu ajal tekkivaid konflikte (Irvin, 2017; Ginsburg, 2007).

Laste sotsiaalse arengu toetamisel on mängulisel tegevusel eriti efektiivne roll. Paljudes uuringutes on tõestatud, et mäng parandab laste sotsiaalseid oskusi. Mängu kaudu saab arendada näiteks järgmisi oskusi: uhkus saavutuste üle, ülesannete täitmise oskus, koostöövalmidus, sõprussuhted ja enesekindlus. Mängu kaudu arendavad ja rakendavad lapsed oma füüsilist jõudu, osavust, kognitiivseid oskusi, emotsioone, kujutlusvõimet ja loovust. Õppimine on laste arenguks äärmiselt oluline, kuid nagu tuleneb erinevatest uuringutest, vajavad lapsed harmooniliseks ja tervislikuks arenguks ka mängu (Mänd, 2003; Rauf & Bakar, 2019). Mängides laps analüüsib, matkib ja uurib teda ümbritsevat maailma.

Maimik ei oska veel teiste lastega koos mängida. Sel ajal toimub suhtlus täiskasvanutega. Ümbritsev keskkond, igapäevane tegevus, mänguasjad ning omandatud teadmised ja oskused soodustavad loomuliku maimiku mängu tahtmise tekkimist (Mänd, 2003). Lapse igakülgse arengu jaoks on mängimine ülioluline, sest mängides arenevad tema füüsilised, kognitiivsed ja sotsiaalsed oskused. Mäng soodustab ka lapse kognitiivsete protsesside ja arutlemisoskuse arengut (Niilo & Kikas, 2008, lk 122-124; Mänd, 2003, lk 20-23). Mängukeskkond on lastele suurepärase kõne arendamise keskkond. Laps õpib suhtlema, arvestama teiste soovidega, kuulama õpetajate sõnu ja paindlikult reageerima olukordadele, suheldes nii õpetajaga kui ka teiste lastega. Suhtlemise kaudu tugevdab laps uusi teadmisi ning iga mänguline tegevus pakub lapsele võimaluse loovuse avaldamiseks mängu kaudu (Ugaste, 2017, lk 205-207).

Väikelapsel peab olema aega ja ruumi, et mängida. Lapsel on vaja aeg-ajalt eralduda ja mängida omaette. Laps peab saama rahuneda keskenduda ja mängu süveneda. Arvestades, et sõimeealisel lapsel toimuvad kõik õppetegevused läbi mängu, peab õpetaja oma töös kasutama kõiki kättesaadavaid ja jõukohaseid mänguasju ja mängu (Mänd, 2003)

1.3. Mängu toetus kohanemisprotsessis

Enamiku laste jaoks on kodust lasteaeda üleminek esimene ja kõige tõsisem elu proovilepanek. Koolieelne lasteasutus - lasteaed - on väga eluv ja dünaamiline asutus, mis on täis nähtavaid, vähem nähtavaid ja nähtamatuid kombeid, rituaale ja suhteid, mis

moodustavad selle kultuuri. Väikeste laste lasteaia tingimustega kohanemise probleem on eriti oluline. Laste lasteaia kohanemise perioodil on lisaks koolieelse lasteasutuse õpetajate ning ka teiste lastega usalduse loomisele, rühma ja asutuse endasse kuuluvustunde arendamine (Velan & Vorkapic, 2019).

Kohanemine on pidev ja keeruline protsess, mis tuleb läbi viia õigeaegselt, et vältida negatiivset mõju lapsele. Väikesed lapsed nutavad kohanemisperioodil tihtilugu palju, mis on tavaline füsioloogiline ja psühholoogiline protsess. Nutt aitab läbi elada vanematest eraldumist. Uuringud ja praktiline kogemus on näidanud, et on lapsi, kellel on lasteaeda mineku alguses raskusi lasteaiakeskkonnaga kohanemisel. Nende laste puhul võtab vanematest eraldamine päeva alguses tavalisest kauem aega; nad ei osale õppetegevuses ja mängus, ei söö päeval ega suhtle teiste lastega (Goran & Bănică, 2017). Need lapsed nutavad palju, hakkavad sageli haigeks jääma, keelduvad mängimast ja kogevad erinevaid hirme. Nad ei tunne end turvaliselt, mis võib kaasa tuua muutusi käitumises. Laps võib solvuda kergesti, olla pahur või rahutu, närviline ja agressiivne. Samuti võivad esineda varasemale arenguperioodile iseloomulikud käitumisjooned nagu titalikult rääkimine ja voodi märgamine. Kõik need sündmused tulevad lapse ellu ootamatult ja tekitavad stressi (Valvas, 2007; Gersamia & Imedadze, 2015). Laps on sunnitud iseseisvalt hakkama saama ilma vanemateta ja puutuma kokku tundmatute inimestega. See periood tekitab lapses ärevust. Kõik need märgid on iseloomulikud kohanemisperioodi algusele (Almann, 2010a). Sellest, kuidas laps läbib need etapid, sõltub tema füüsiline ja vaimne areng, samuti edasine heaolu lasteaias ja peres.

Mängude peamine ülesanne sel perioodil on emotsionaalse kontakti loomine ja laste usalduse kujundamine õpetaja vastu. Mäng aitab leevendada emotsionaalset ja lihaspinget ning vähendada impulsiivsust (Goran & Bănică, 2017). Mängude keel on arusaadav ja kättesaadav igale lapsele. See pakub neile võimaluse väljendada oma emotsioone ja kogemusi, suhelda eakaaslastega, tutvuda elu käitumisreeglitega ning saavutada sisemine vabadus. Mängude osalemise puhul on oluline arvestada lapse vabatahtliku sooviga mängida, isikliku õpetaja osalemisega mängutegevuses ning igapäevase mängukorduvusega. See aitab väikestel lastel järk-järgult mängu sisukorda mõista ja oma oskusi lihvida.

Mäng on eriti oluline teraapia vorm lastele, eriti väiksematele, kes ei suuda end sõnadega adekvaatselt väljendada (Irvin, 2017). See on tõhusaim viis stressi maandamiseks kohanemise perioodil ning nõuab õpetajalt tähelepanu, oskusi ja teadmisi (Gersamia & Imedadze, 2015).

Võõras keskkonnas vajab laps täiskasvanu toetust ja otsib turvalisust õpetajalt. Lapse kohanemise sujuvamaks muutmiseks ja tema mugavuse ning kaitsetunne tagamiseks tuleks luua soodsad tingimused ja stimuleeriv keskkond. Seega peaks õpetajal olema psühholoogiaalased teadmised, ta peaks olema hästi ette valmistatud ja suutma kujundada õppeprotsessi tervikuna.

Kiire kohanemise soodustamiseks on mitu tegevust, mida õpetaja saab oma töös rakendada. Erinevate mängude pakkumine aitab lapsel keskkonnaga kiiresti ja lihtsalt kohaneda. Selles keerulisel perioodil pakub õpetaja lastele lühiajalisi ja põnevaid mängu ning tagab võrdsed mänguasjad konfliktide vältimiseks. Õpetaja on sel perioodil mängu eestvedaja, juhendaja ja algataja (Mänd, 2003)

1.4. Õpetaja roll mänguoskuste arendamisel ja toetamisel

Õpetaja ja lapse vaheline suhtlus on tervislike suhete loomiseks hädavajalik. Laste uutele ja ebatavalistele tingimustele kohanemisperiood on õpetajatele üsna keeruline ülesanne. Õpetajal tuleks otsida võimalusi laste valutuks kohanemiseks, luua tingimused erineva kohanemis- ja arengutasemega lastele, arvestades nende vanust ja individuaalseid iseärasusi. Lastel on teadmiste, oskuste ja kogemuste puudumise tõttu ebastabiilne huvi mängu vastu. Sel juhul on õpetaja ülesandeks toetada laste huvi teatud rollide vastu, anda lastele mängu süžee arendamiseks vajalikke teadmisi, samuti õpetada neile teatud oskusi ja julgustada neid vajalikke toiminguid sooritama. Laste kaasamine ühistesse mängudes peaks toimuma järk-järgult ja ettevaatlikult, mitte mingil juhul ei tohiks see segada lapse enda soovi.

Võgotski rõhutas oma arenguteoorias, et mäng loob lähima arengu tsooni juba varases lapseas. Tema teoorias rõhutatakse pidevalt aktiivõppe arengu ja õpetajate toetuse väärtust (Võgotski, 2016, lk 133-159). Lapsed mängivad eelkõige seetõttu, et mäng pakub neile huvi, põnevust ja pinget. Täiskasvanud on lastele ümbritseva maailma vahendajaks ja matkimise eeskujuks (Ugaste, 2017). Lapsi tuleb õpetada mängima ning täiskasvanu õpetab lapsele mängimist eelkõige ühises mängus (Ugaste, 2005).

Uuringud on näidanud, et õpetajad kasutavad mängu käitumise reguleerimiseks ning rutiinide ja rituaalide tugevdamiseks. Lapse turvalisuse tagamiseks on õpetaja kohustus kehtestada

piirid. Samal ajal ei tohiks reeglid ja piirid piirata lapse vabadust ja arengut (Singer, 2015). Väikese lapse mäng ja õppeprotsess on omavahel tihedalt seotud. Lasteaia tingimustes peavad lapsed kohanema õpetaja ja tema nõuetega. Lapsed saavad oma põhiteadmised ja muljed ainult sihipärase mängutegevuse kaudu.

Õpetaja ülesandeks jääb mängu juhtimise organiseerimine. Pedagoogid, kes laste mängu juhendavad, aitavad neil luua ja arendada mängu süžeed ning viia mängutoiminguid edukalt lõpule. Õpetaja siiras huvi mängu vastu, soe ja hell toon ning hooliv suhtumine lapsesse ja mängus tekkivasse kuvandisse aitab lastel kasvatada tundlikkust ja vastutustunnet (Sawyers & Sawyers, 2021). Õpetajatega ühises mängus õpib laps välja mõtlema ja planeerima mängu, sooritama vajalikke mängutoiminguid, kasutama mitte ainult mänguasju endid, vaid ka nende asendajaid ning õpib mängu edukalt lõpuni viima. Koosmäng pakub lastele rõõmu ja aitab kaasa lapse loominguulise potentsiaali arendamisele. Koos veedetud aeg aitab lapsel kergemini omandada rühmas kehtestatud reegleid ja järgida distsipliini.

Koolieelsed pedagoogid teavad, et mäng on lapse elus ülioluline tegevus, kuid on ka arvamusi, et laps peaks oskuslikult mängima ka iseseisvalt, ilma õpetaja otsese osaluseta (Singer, 2015; Tarman & Tarman, 2011). Selleks, et leevendada stressi kohanemisperiodil vajab väikelaps mängutegevust, lapsed ei oska aga ise mängu korraldada ja siin peaks pedagoog ise korraldama ja pakkuma väikestele lastele mitmesuguseid tegevusi (Gersamia & Imedadze, 2015). Õpetaja rollist laste mängus on tehtud erinevaid uurimusi, mis näitasid, et õpetajad võtavad laste mängus endale erinevaid rolle. Mängides lastega, on õpetajal võimalus luua keerukamaid mängusituatsioone, mis omakorda sunnib last mängule keskendumisele ning oskama mängima edaspidi üksinda. Oluline on tähelepanu pöörata sellele, millises keskkonnas laps igapäevaselt viib, mida kuuleb ja näeb (Niilo & Kikas, 2008).

Õpetaja roll on mängukeskkonna planeerimine, mängupõhise pedagoogilise lähenemise kasutamine ja laste mängu kaasamine. Väikese lapse puhul peab õpetaja enne mängu läbi mõtlema palju aspekte: mängu eesmärgid, õppeülesanne, tegevus ja vajalikud õppevahendid. Õpetaja peab läbi mõtlema ka reeglid ja seda, kuidas neid väikesele lapsele selgitada (Ugaste jt, 2009). Õpetajate osalemine mängulises suhtluses võib suurendada laste mängu sagedust, kestust ja keerukust. Uuringust selgus, et õpetajate spontaansus ja paindlikkus on laste mänguga seoses väga olulised. Paindlik lähenemine võimaldab õpetajatel keskenduda rohkem mängule, mitte rühmadistsipliinile, mis omakorda annab lastele rohkem võimalusi mängida.

See on väga oluline, et õpetajad jälgiksid lapsi, eriti kui nad mängivad, et nad mõistaksid ja toetaksid mängukäitumist ja õppimist (Pinchover, 2017). Õpetajate roll mänguõppes on ülioluline. Nad peavad süvendama oma teadmisi ja kogemusi mängu valdkonnas ning arendama positiivset hoiakut selle vastu. Järgmisena peaksid õpetajad pöörama tähelepanu laste mängule, jälgima seda ja analüüsima. Seejärel tuleks harjutada erinevaid tegevusi, mis aitavad lastel mängukäitumist arendada (Pinchover, 2017). Oluline on märkida, et lapsi ei ole vaja "õpetada mängima". Õpetaja roll on pigem luua julgustav ja turvaline keskkond, kus lapsed saavad vabalt mängida ja oma mänguoskusi arendada (Ugaste, 2017; Niilo & Kikas, 2008). See hõlmab näiteks sobiva mänguasjade ja materjalide pakkumist, mängureeglite selgitamist ning laste toetamist ja motiveerimist mängus osalema.

Mängu mitmekesistamiseks on oluline anda lapsele pidevalt uusi teadmisi ja kogemusi. Temalt õpivad lapsed erinevate rollide käitumist, vahendite kasutamist ning omandavad uusi teadmisi, mida mängudes rakendada. Seega on oluline, et õpetajad ise osaleksid mängus aktiivselt ja entusiastlikult. Lisaks eelnevale on oluline märkida, et õpetaja roll laste mängus ei ole alati selgelt defineeritud. See varieerub sõltuvalt laste vanusest, arengutasemest ja huvidest. Mõnikord on õpetaja pigem passiivne jälgija, samas kui teinekord on ta aktiivsem osaleja. Oluline on, et õpetaja oleks paindlik ja suudaks kohaneda laste vajadustega. Kokkuvõttes on õpetajatel laste mängus mitmeid olulisi rolle. Õpetaja on mängu planeerija, vaatleja, juhendaja, sisu rikastaja ja eeskuju. Õpetaja roll on toetada lapsi nende mängus, et nad saaksid arendada oma sotsiaalseid, emotsionaalseid, kognitiivseid ja füüsilisi oskusi (Ugaste, 2017; Niilo & Kikas, 2008; Mänd, 2003).

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Uurimistö eesmärk ja uurimisküsimused

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavast tuleneb, et mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid (RÕK, 2008). Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Varasematest uuringutes on näha, et õpetajate rolli sõimeealiste laste mängu toetamisel on vähe uuritud (Luhamets, 2016; Rauf & Bakar, 2019) ning õpetajatel puudub mängulise lähenemise oskus. Antud töös käsitletakse lapsi, kes käivad sõimerühmas ning õpetaja rolli nende mänguoskuse arengus.

Uurimistö eesmärgiks on:

1. Välja selgitada õpetajate arvamused mängu tähtsuse kohta sõimerühmas.
2. Välja selgitada, kuidas õpetajad hindavad mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperioodil.

Autor on püstitanud järgmised küsimused ja otsinud vastuseid uurimisküsimustele:

1. Milline on õpetajate hinnang mängu olulisusele lapse kohanemisperioodil lasteaiaga?
2. Milline on õpetajate hinnang mängu rollile sõimerühmas?
3. Kuidas õpetajad toetavad laste mänguoskusi kohanemisperioodil?

2.2. Uurimistö meetodi valik ja kirjeldus

Antud uurimistöös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit ja andmekogumismeetodina ankeetküsitlus ning kvalitatiivset uurimisviisi ja poolstruktureeritud intervjuud. Hoolikalt koostatud ankeedi abil saab andmeid kiiresti talletada ja arvuti abil analüüsida. Kuid kuna anketeerimise puudusena tuuakse välja, seda et andmed võivad olla pinnapealsed, siis oli

otsustatud viia läbi ka vestlus ehk intervjuu. Intervjuu vastuste abil saab selgitada ja täiendada küsimustiku tulemusi (Hirsjärvi et al., 2005, lk 182).

Uurimisküsimustele vastuste saamise jaoks koostati Google Forms keskkonnas poolstruktureeritud küsimustik, et välja selgitada Maardu linna õpetajate arvamused mängu tähtsuse kohta sõimerühmas ning kuidas õpetajad hindavad mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperioodil. Küsimustik (LISA 1) koosnes 17 küsimusest, millest 13 olid valikvastustega ja 4 Likerti skaalal põhinevat küsimust. Valikvastustega küsimustele on võimalik lihtsamaks ja mugavamaks vastata. Küsimustele vastamine oli anonüümne. Kvantitatiivse uurimismeetodi alusel oli võimalik andmeid vaadelda ja mõõta ning edaspidi sai koguda arvandmeid ja neid analüüsida. Uurimismeetodi kasutamise käigus saadud vastused teisendatakse arvudeks, mida saab statistiliselt analüüsida (Õunapuu, 2014, lk 54, lk 159). Töös kasutati andmete analüüsimiseks tabelarvutusprogrammi MS Excel.

Kvalitatiivse uurimismeetodina koguti andmeid poolstruktureeritud intervjuuga. Poolstruktureeritud individuaalintervjuu annab võimaluse muuta küsimuste järjekorda, suunata vestlust ja küsida täpsustavaid küsimusi (intervjuu, s.a., veebileht). Samal ajal õpetajatel on võimalus avaldada oma arvamust mängu toetamise ja mängu tähtsuse kohta sõimeelise laste puhul. Individuaalintervjuusid viiakse läbi ühe intervjuueeritavaga, kellel on võimalik privaatset, omas tempos käsitletavaid teemasid arutada (Lepik et al., 2014). Poolstruktureeritud intervjuu (LISA 2) koosnes kolmest taustaküsimusest ja kümnest põhiküsimusest (Hirsjärvi et al., 2005; Lepik et al., 2014; Õunapuu, 2014). Intervjuu küsimustikku koostades toetuti uurimisprobleemist tulenevatele uurimisküsimustele. Intervjuu küsimustik koosnes neljast teemaplokist. Esimeses uuriti õpetajate taustaandmeid: õpetajate vanust, haridust, tööstaazi. Teises esitati küsimusi mängu rollist sõimerühmas, selleks et teada saada õpetajate hinnangut mängu rollile. Kolmandas teemaplokis uuriti õpetaja roll laste mängus. Neljandas uuriti õpetajate arvamust mängu osa lapse kohanemisperioodil ning õpetaja poolt mänguoskuste toetamist. Tsitaadid on töös esitatud kaldkirjas.

Töö vältel teksti korduval lugemisel loodi kategooriaid ja koondati uuritavate seisukohad uuritava teema kohta vastavate kategooriate alla. Intervjuud transkribeeriti käsitsi. Transkribeeritud teksti tuli kokku 35 lehekülge. Peale andmete transkribeerimist ehk salvestatud intervjuu tekstiliseks muutmist analüüsiti intervjuude sisu käsitsi. Andmete analüüsimisel kasutati kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit, mille puhul loetakse transkribeeritud tekst korduvalt läbi ning mõtestatakse see tervikuks. Seejärel otsitakse

tekstist tähtsamaid mõtteid, luuakse tekstist koodid ning nende omavahelistest seostest tehakse omakorda kategooriad (Laherand, 2008, lk 291).

Ankeetküsitluse ja intervjuu puhul tagati kõigile vastajatele anonüümsus ja andmeid kasutati üldistatud kujul. Kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodi puhul intervjuud täiendavad ankeetküsitluste vastuseid (Laherand, 2008).

Käesoleva töö läbiviimisel järgiti eetilisi aspekte, mis puudutavad osalejate konfidentsiaalsust. Intervjuus osalenud õpetajate andmed on anonüümsed ning selle käigus on austatud nende õigust avaldada oma vaba arvamust (eetikaveeb, s.a.).

2.3. Valimi moodustamine ja kirjeldus

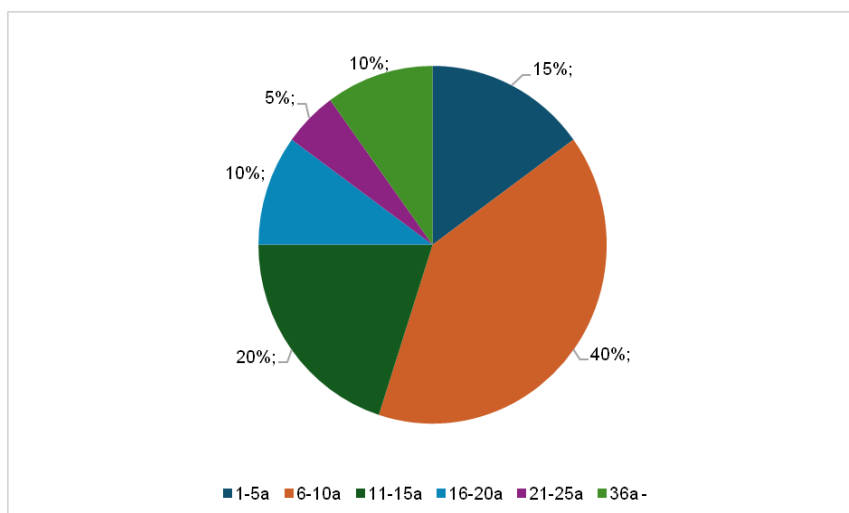
Valimi moodustamiseks kasutati tõenäosusliku juhuvalimit, kus iga Maardu lasteaedade sõimerühma õpetaja sai uurimistöösse sattuda (Laherand, 2008, lk 64). Uuringu osalemiseks valiti õpetajad, kellele antud teema on oluline ja tuttav ja mida igapäevatoos kasutatakse (Laherand, 2008, lk 53). Ankeetküsitluse prooviuurimus kahe vastajatega viidi läbi 27.02.2024 ja 29.02.2024 saadeti kõikidesse Maardu lasteaedadesse kiri ankeetküsitlusele vastamiseks. Intervjuus ja ankeetküsitluses osalemine oli vabatahtlik ja toimus õpetajatele sobival ajal. Intervjuudes osalesid õpetajad, kellel on olemas töökogemus sõimerühmas ja kes otseselt töötavad antud ajal sõimerühmas. Intervjuu valimi moodustasid 6 lasteaiaõpetajat ning ankeetküsitluse valimi 20 õpetajat Maardu linna lasteaedades, kellel on töökogemus sõimerühmas. Õpetajatel oli võimalus enne intervjuud tutvuda küsimustega ning nad olid teadlikud töö eesmärkidest. Õpetajad kodeeriti anonüümsuse tagamiseks koodidega ÕP1 - ÕP6. Uuringus osalenute vanuseline jaotus annab hea ülevaate erinevas vanuses õpetajate arvamustest. Valimis oli õpetajaid erineva tööstaaži pikkusega lasteaiaõpetajana. Kõige noorem õpetaja oli 31 aastat vana ja 8 aastase üldise tööstaažiga ja 5 aastase sõimerühmakogemusega. Kõige vanem õpetaja oli 66 aastat vana ja 48 aastase üldise tööstaažiga. Kuid ühel õpetajal vanusega 61 aastat oli kõige pikem tööstaaž sõimerühmas - 19 aastat. Osalejad on esitatud kodeeritult. Taustaandmed intervjuueeritavate kohta on esitatud ka tabelis (Tabel 1).

Kõige noorem õpetaja oli 30 aastat vana ja kõige vanem oli 66 aastat vana. Algaja õpetaja, kelle üldine tööstaaž oli kuni 7 aastat oli üks ja staažikamaid, kelle töökogemus ulatus üle 30 aasta, oli vaid kaks (Tabel 1). Ankeetküsitlusele vastas 20 Maardu lasteaia õpetajat.

Kood	Õpetaja vanus	Üldine staaž	Staaž sõimerühmas
ÕP1	61	27	19
ÕP2	53	34	8
ÕP3	66	48	10
ÕP4	30	7	3
ÕP5	31	10	5
ÕP6	37	9	5

Tabel 1. Intervjuus osalejate taustaandmed.

Kolmest lasteaedadest vastasid küsitluse 20 inimest. Vastanud 20-st sõimerühma õpetajast neli oli vanuses 21-30 aastat, kaheksa vanuses 31-40 aastat, neli vanuses 41-50 aastat ja kolm vanuses 61–...aastat (joonis 1). Küsitluse vastustest selgus, et 20-st vastanutest 60% olid eriala kõrgharidusega, 20% olid kesk-eri haridusega ja 15% olid mitte kõrgharidusega. Vastuste analüüsimisel selgus, et uuringus osalenud õpetajate hulgas oli suurem osa kõrgharidusega.

Joonis 1. Sõimerühma õpetajate tööstaaž

2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus

Veebruari lõpus saatis töö autor e-kirja nelja lasteaia poole (Sipsik, Rukkilill, Rõõm ja Muuga) intervjuu läbiviimiseks ja küsimustikule vastamiseks. Tagasiside jäi saamata ühest lasteaiaast. Intervjuud ja küsimustik viidi läbi ajavahemikus 01.03-20.03.2024. Ankeetküsitluses oli kirjas ka uurija andmed, kuhu küsimuste tekkimise korral saab pöörduda. Uurimuses osalemine oli õpetajatele vabatahtlik ning andmeid kasutati ainult üldistatud kujul bakalaureusetöö koostamisel ja kaitsmisel. Küsimustiku täitmiseks kulub umbes 15 minutit. Õpetajatele saadeti küsitlus, uurimaks nende arvamust mängu tähtsuse kohta sõimerühmas ning mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperiodilt.

Intervjuu läbiviimiseks koostati avatud vastustega küsimustik. Kõik intervjuud olid läbi viidud õpetajatele sobival ajal, kuid peamiselt lõuna ajal. Intervjueeritavate vestlused salvestati telefoni salvestajaga. Enne intervjuu läbiviimist küsis autor salvestamiseks loa, tutvustas töö eesmärki ning selgitas konfidentsiaalsuse, anonüümsuse ja privaatsuse põhimõtteid. Kuus intervjuud viidi läbi silmast silma kohtumisel. Intervjuu kestus oli keskmiselt 30 min. Kõige lühim intervjuu kestus oli 14 min ja 19 sek ja kõige pikem oli 35 min ja 49 sek.

Ankeetküsitluste ja intervjuude tulemuste analüüsimiseks jagati küsimused teemaplokkideks. Uurimistöö tulemusi on kirjeldatud bakalaureusetöö tulemuste osas. Uurimistulemuste näitlikumiseks on töös kasutatud õpetajate tsitaate.

3. UURIMISTULEMUSED

Uurimistulemused on esitatud eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtudes. Tulenedes kolmest uurimisküsimusest moodustati kolm põhikategooriat:

- Õpetajate hinnang mängu rollile sõimerühmas.
- Õpetajate arvamus mängu olulisusele lapse kohanemisperioodil lasteaiaiga.
- Õpetajate poolt laste mänguoskuse toetamine kohanemisperioodil lasteaiaiga.

Selleks, et uurimus annaks selge ja arusaadava selgituse, töö autor tõi tulemustena esile intervjuude olulisemad ja väärtuslikumad tsitaadid ning küsitluse käigus saadud vastused. Olulised küsitluse vastused on näitlikustatud tsitaatide abil.

Enne igat tsitaati on märgitud ka intervjuueeritava kood anonüümsuse tagamiseks. Tsitaadi paremaks lugemiseks ning mõistmiseks on välja toodud tsitaadid kirjutatud kaldkirjas.

Teoreetilises osas käsitleti järgmised alapeatükid: mängu mõistet ja olemust, mängu rolli sõimeeas, mängu toetust kohanemisperioodil ning õpetaja rolli mänguoskuste arendamisel ja toetamisel.

Empiirilises osas viidi läbi 6 poolstruktureeritud intervjuud ühe linna kolme lasteaia õpetajatega ja kasutati ka ankeetküsitlust - valikvastustega ja Likerti skaaladel põhinevaid küsimusi.

3.1. Mängu toetus kohanemisperioodil

Valimisse kuulunud Maardu linna lasteaedade sõimerühma 20-le õpetajatele saadetud küsitluses uuris autor õpetajate arvamust mängu tähtsuse kohta sõimerühmas ning kuidas õpetajad hindavad mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperioodil. Küsimustikule vastanud 20 õpetajat arvasid, et mäng on oluline tegevus sõimeealise lapse jaoks ning õpetaja poolt kohanemisperioodil mänguoskuse toetamisele hinnang oli kõrge. Antud küsimustiku tulemuste põhjal võib öelda, et 85% õpetajatest pidas mängu rolli lapse kohanemisperioodil väga tähtsaks ja 5% arvas, et mängu rolli pigem ei ole tähtis.

Toetudes läbiviidud intervjuu tulemustele, võib öelda, et kõik õpetajad pidasid mängu tähtsaks sel perioodil. Õpetajad tõid ka põhjendusi oma arvamusele.

ÕP3: Mäng on väga tähtis tegevus kohanemisperioodil. Mängu toetus sel perioodil on ülioluline. Läbi mängu saab laps kontakti nii õpetajaga kui ka rühmakaaslastega, kohaneb rühma keskkonnaga, loob usaldussuhe ja samal ajal mängides laps natukeseks ajaks ei mõtle oma vanemate peale.

ÕP1: Mäng on loomulik, spontaane ja iseseisev vaba tegevus lapse elus. See on väga tähtis lapse arengu alus. Mängides laps avastab maailma, läbi selle õpib seda tundma, tunneb uudishimu tegevuse vastu.

ÕP5: Minu meelest, mäng on lõbu ja meelelahutus tegevus lapse elus, kuid laps pingutab alati mängutegevuse käigus. Seda ma näen oma töös. Kui laps tunneb huvi mängu vastu, siis saab ta keskenduda tegevusele.//.... kohanemisperioodil on veel tähtsam, sellepärast mäng aitab ilma emata toime tulla ja vähendab ärevust.

Edasi uuriti õpetajatelt millised meetodid on kõige tõhusamad laste toetamiseks kohanemisperioodil. Küsimustiku tulemuste põhjal 100% õpetajatest arvas, et rahuliku ja rõõmsa õhkkonna loomine on kõige tõhusam ja ainult 10% osalejatest nimetasid mängu kirjeldamist ja juhtimist tõhusa meetodina. Küsimustikule järgnevast intervjuust selgus, et õpetajad kasutavad kohanemisperioodil mitmet meetodit. Õpetajad kinnitasid, et rõõmsa õhkkonna loomine on tähtis, kuid lapsele turvalise, eakohase ja arendava mängu tagamine on ka tähtis.

Kuus õpetajat arvas, et parem meetod on positiivne mõju ja rahulik õhkkond.

ÕP2.: Olen kindel, et oma poolt peab õpetaja looma rahulikku ja rõõmsa õhkkonna ja pöörata lapse tähelepanu mänguasjade peale. Igale lapsele tuleb läheneda individuaalselt, siis mis mõjub ühele, ei mõju teisele. Kallistamine, lohutamine, rahustamine, toetus, positiivne mõju, ilusad mänguasjad, nukud, raamatud kokku need on minu meelest rahulik õhkkond.

ÕP6: Mina arvan, et kõige olulisem on rahulik õhkkond. Ma alustan alati sellest, edasi kasutan teised meetodid.// ....rahulikku ja rõõmsa õhkkonna loomine aitab vähendada stressi ja ärevust.

Kuus õpetajad tõid välja kohanemisperioodi peamised väljakutsed mängu kasutamisel.

ÕP4 ja ÕP3: Üheks väljakutseks võib pidada seda, kas laps üldse on nõus mänguga kaasa tulema. Samuti on tähtis kas laps laseb üldse endale ligi, et teda mängu kaasata. Väljakutseks

on lapse iseloom, mänguoskus, võõra keskkonnaga kohanemine ja lapse valmisolek lasteaiaks.

Kõik õpetajad tõid välja selle, et on raske tegutseda olukorras kus laps on kõnetu või ei oska emotsioone väljendada.

Intervjuust selgus, et kohanemisperioodil mäng aitab kaasa iga oskuste arengule, kuid sotsiaalsete oskuste arengule on olulisem. Õpetajad ka mainisid keeluskuse ja kognitiivse oskuse arendamine.

Küsimusele, kuidas mäng aitab kohanemisperioodil kaasa sotsiaalsete oskuste arengule, vastustest enamasti selgus, et mäng soodustab suure mahus oskuste arengut.

ÕP 5: Mäng on üldiselt sotsiaalne tegevus. Üheskoos ongi nad "mängu maailmas", mis on nendele tuttav ja turvaline. Mängu kaudu laps õpib kõrval mängima ja koos teistega, õpib tundma õpetajat ja teisi lapsi. Väikelaste rollimängud toetavad sotsiaalset arengut. Õpetaja heatahtlikkus, headus ja südamlikkus, koos mängimine ja pidev suhtlemine soodustavad laste iseseisvuse ja sotsialiseerumise kujunemist.

ÕP2: Mina nimetan sotsiaalse oskuse arendamise tähtsaks, kuid tahaks mainida ka kognitiivsed oskused.//... laps õpib ennast läbi ümbritseva eristama. Läbi mängu saab arendada seda, et laps mõistaks konkreetsete objektide olemasolu.

3.2. Mängu roll kohanemisprotsessis sõimerühmas

Teiste küsimuste plokiga uuriti õpetajatelt nende hinnang mängu rollile sõimerühmas. Tuginedes küsitluse vastustele, 90% vastanutest leidis, et mäng mõjutab last ja vähendab ärevust ning ükski õpetaja ei arvanud, et mäng üleüldse ei mõju. Kõik intervjuueeritud vastasid, et nende arvates mängul on tähtis roll kohanemisprotsessis sõimerühmas. Iga tüüpide mängudes on palju plusse. Õpetajad nentisid, et huvipakkuv ja põnev mäng toob kaasa lapsele heaolu ja positiivseid emotsioone.

ÕP1: Mängu roll, minu meelest, on väga oluline, sest ainult läbi mängu laps õpib ja areneb. Mängides tunneb laps rõõmu ja huvi põneva tegevuse vastu ja tänu sellele väheneb tema ärevus. Kui lapsega mängib õpetaja, siis see loob lapsele turvatunne ning lapsel tekib emotsionaalne kontakt õpetajaga. Minu meelest, kui need tingimused ei ole kujunenud, kohanemisprotsess pikeneb.

ÕP6: *Ma ütlen nii, et kohanemisprotsessis on ainult mängul tähtis roll. Teised valdkonnad tulevad juurde peale kohanemisperioodi. Kui ma mängin lapsega ja näitan talle oma huvi, siis tekib turvatunne ja vähendab tema ärevus. //... see on mu eesmärk.*

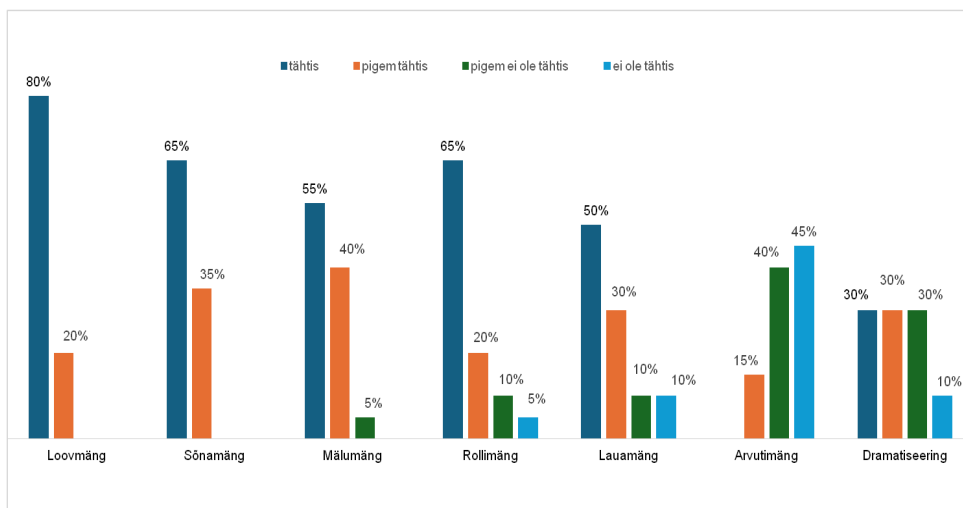
Küsitlusest selgus, et õpetajate arvates kõiki oskusi peavad nad olulisteks, kuid kõige olulisemaks hindasid õpetajad sotsiaalse oskuse arendamist.

Tuginedes küsitluse vastustele, 20 vastanutest õpetajatest ehk 100% leidis, et mäng eeskätt arendab sotsiaalseid oskusi ja 85% õpetajatest leidsid, et mäng arendab füüsilisi oskusi. Kõik intervjuueeritud vastasid, et kõik oskused on tähtsad, kuid rõhutasid sotsiaalse oskuse mõju.

ÕP6: *Ilmtingimata, kõik oskused on tähtsad: füüsiline oskus, emotsionaalne oskus ja keeleoskus, kuid ma rõhutaks siiski sotsiaalset oskust.//..... sest kõigepealt lasteaeda tülles laps õpib ilma emata olema, õpib mängima koos õpetajaga ja teiste lastega, õpib paluma mänguasju ning järjekorda ootama. Kõik teised oskused on tihedalt seotud sotsiaalse oskuse arendamisega.*

ÕP4: *Minu meelest, et alguses tuleb alustada sotsiaalsetest oskustest, sest kui laps ei oska toime tulla ilma vanemateta, mõttetu arendada muid oskusi.....// laps on stressis ja õpetaja peaks seda arvesse võtma.*

Mängude erinevate tüüpide kohta uurides selgus, et õpetajad pidasid kõige tähtsamaks loov-
mängu 80% ja kõige vähem dramatiseeringu mängu 10% vastanutest.

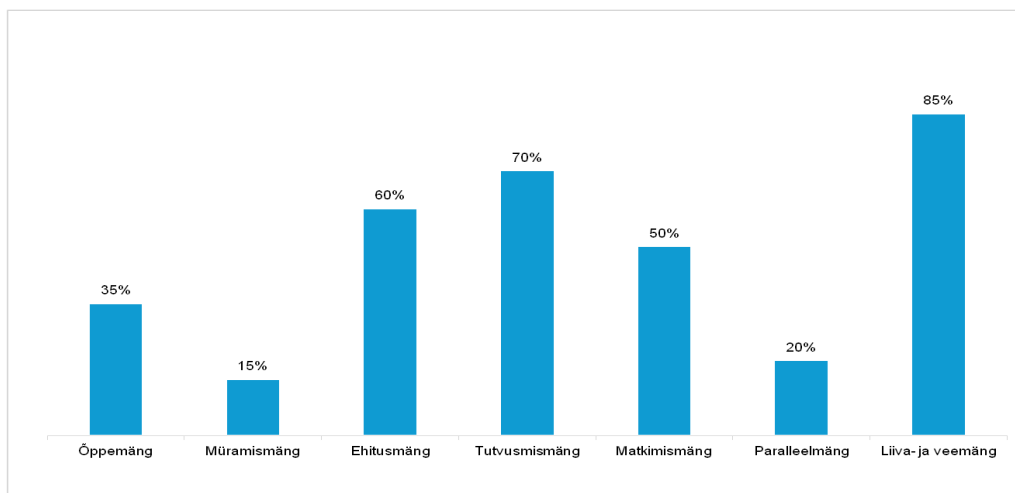

Joonis 2. Mänguliigid sõimerühmas tähtsuse järjekorras

Analüüsidest intervjuu tulemusi selgus, et peaaegu kõik õpetajad pidasid loovmängu oluliseks. Kaks õpetajat arvasid, et sõnamäng ja rollimäng on ka tähtsad, et õpetajad mängu kaudu suurendavad laste passiivset ja aktiivset sõnavara ning arendavad laste erinevaid oskusi. Üks õpetaja kirjeldas loovmängu olulisust järgnevalt:

ÕP2: *Sõimerühmas esimesel aastal laste loovmäng on vabamäng. Mina ütleks, et loovmäng on tähtsam, sest selle mängu abil areneb laste fantaasia ja laps püüab ka sellest rääkida. Juhul, kui laps ei oska mängida, siis õpetaja õpetab mängima. Vabamängu abil laps õpib rääkima ja väljendama oma soove.*

Küsitluse tulemustest selgus, et kohanemisperiodil toetavad last kõige enam liiva- ja veemängud 85% vastanutest ja kõige vähem müramismäng - 15% vastanutest.

Joonis 3. Mänguliigid kohanemisperiodil

Intervjuust selgus, et kõik osalejad pooldavad arvamust liiva- ja veemängude kohta.

Pika staažiga õpetajad rõhutasid eriti, et liiva- ja veemängud soodustavad kohanemist ja toetavad last.

ÕP3: *Mina olen veendunud, et kõige parem variant lapse toetamiseks kohanemisperiodil on liiva- ja veemängud. Õues viibides õpetaja saab mitme lastega mängida, näidata lastele, mida saaks liivast ehitada. Liivaga mängimine on kõige kättesaadavam ja loomulikum eneseteraapia viis. Laps ei oska sageli oma tundeid ja hirme sõnadega väljendada ning siin tulevad talle appi mängud liiva ja veega.*

ÕP5: *Lapsega liivakastis mängides saab õpetaja luua turvatunnet ja vähendab ärevust. Liivakastis mängimine mõjutab positiivselt lapse emotsionaalset seisundit, võib parandada*

tema emotsionaalset heaolu ja muuta ta tuju heaks. Minu meelest, need mängud on väga kasulikud ka peenmotoorika, kompimise ja koordinatsiooni arendamiseks. See kõik on otseselt seotud kõne, tähelepanu, vaatluse, mõtlemise, mälu ja kujutlusvõime arenguga.

3.3. Õpetajate arvamus enda rollist mänguoskuste arendamisel ja toetamisel

Intervjuus anti õpetajatele võimalus oma sõnadega selgitada, mida tähendab nende jaoks mänguline tegevus sõimerühmas ning kuivõrd on selles tegevuses tähtis õpetajate osalus. Samuti said õpetajad avaldada oma sõnadega arvamust selle kohta, kuidas nad hindavad oma panust laste mängukogemuste rikastamisesse ja loovuse arendamisse.

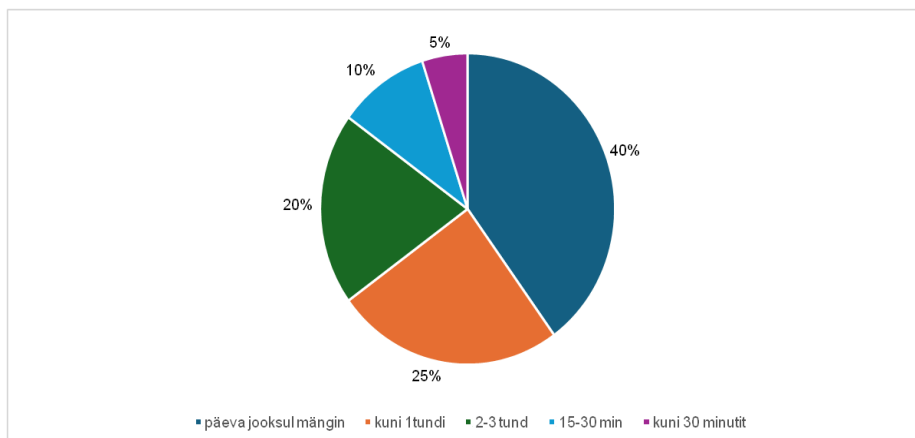
Tuginedes küsimustiku tulemustele selgus, et üle 90% vastanutest mängivad koos lastega ning 6% õpetajatest oma töös tegutsevad spontaanselt. Intervjuu käigus uuris autor samuti kuidas õpetajad kujundavad ja suunavad mängutegevusi, toetamaks laste arengut.

ÕP4: Õpetaja poolt luuakse kõigepealt mängukeskkond. Ta saab juhendada ja ka õpetada lastele mängu kaudu selgeks mootorikaga seotud oskusi. Mina eelistan mitte sekkuda laste mängutegevustesse, vaid suunata last ise mõtlema ja tegutsema. Mänguliste tegevuste valimisel mina lähtun laste vanusest, arengutasemest ja tema huvidest. Kasutan oma töös nii igapäevaseid rutiintegevusi kui ka uusi tegevusi, mis saavad kaasa tuua midagi uut ja põnevat lastele.

ÕP6: Sõimelapse puhul suur roll on mängukeskkonnas. Mina arvan, et pean kõigepealt mängu käigus, siis võtan endale juhtrolli ja näitan talle erinevaid võimalusi mängu jaoks.

Töö käigus uuris ka autor, milliseid eesmärke püstitavad õpetajad lastega koosmängimise ajal. Küsitluse tulemustest selgus, et üle 80% vastanutest soovivad arendada lapse erinevaid oskusi ja 4% tahavad suunata laste tähelepanu uutele mänguasjadele. Intervjuude käigus selgitati ka, millised on õpetajate isiklikud eesmärgid laste oskuste arendamisel.

ÕP3: Mina püstitan eesmärgi oskusi arendada, sest tavaliselt tänapäevased sõimeealised lapsed lasteaeda tülles ei oska midagi. Nad tulevad, kui "valge, puhas leht" ja õpetaja alustab tööd nullist. Kõiki oskusi: sotsiaalne, keeleoskus, suhtlemisoskus-arendab õpetaja igapäevategevuse vältel mängu kaudu.

Joonis 4. Õpetaja lapsega koosmängu aeg

Järgnevatest küsimustiku tulemustest ilmnes, et päeva jooksul õpetajad mängivad koos lastega suhteliselt palju. Leitud tulemuste põhjal (joonis 4) võib öelda, et 40% vastanutest mängivad päeva jooksul ja 5% pühendavad mängule umbes 1 tund.

Intervjuude käigus vastasid õpetajad ka küsimusele kui palju aega nad pühendavad mängule. Üks õpetaja tõi seejuures välja, et mängimiseks jätkub aega umbes 1 tund, sest lapsed on suutelised iseseisvalt mängida. Ülejäänude osalejate vastuseid olid järgmised:

ÕP1: *Mina mängin päeva vältel...// mängin lastega, saan tutvustada mänguasju ja toetada nende mängu .... // arvan, kui läbiviidud tegevus on mänguline, siis on see mäng. Tegevused toimuvad nii rühmaruumis kui ka õues ja alati ma toetan laste mängu. Järelikult mängin ma päeva vältel.*

ÕP4: *Mina arvan, et sõimerühmas õpetajad mängivad päeva jooksul. Kas vaatavad raamatud, võrdlevad/järjestavad esemeid, loevad ette muinasjutte või liisusalme - kõik toimub läbi mängu. Isegi kunstitegevused toimuvad läbi mängu .Ja see ongi päeva jooksul mängimine.*

Intervjuude ja küsitluse käigus käsitleti ka küsimust mitu last tavaliselt osaleb mängus koos õpetajaga. 45% küsimustikule vastanutest ütlesid, et koos nendega osalevad mängus 4-6 last ja 10% vastanutest ütlesid, et 7-10 last.

ÕP2, ÕP6: *Ma ei ütleks, et nad mängivad koos minuga, pigem nad mängivad omaette, aga minu kõrval. Vaatavad ja uurivad, mida ma teen ja katsetavad. Tavaliselt koos minuga aktiivselt mängivad 2 last ja veel 2 või 3 last alati on kõrval.*

Intervjuude käigus oli lisaks õpetajate poolt välja toodud, millele nad pööravad tähelepanu kohanemisperioodil.

ÕP5: *Kohanemisperioodil minu meelest on oluline pöörata tähelepanu lapse individuaalsusele, tema valmisolekule rühmaga ja õpetajaga kohaneda. Kohanemisperioodil on oluline saavutada usaldusväärne kontakt lastega ja ma pööran tähelepanu ka selle peale, kui laps on juba valmis.*

ÕP3: *Mina pööran tähelepanu lapse turvatunne kujundamisele, selleks, et laps tunneks ennast turvaliselt, tal oleks hea siia tulla, tal oleks head kaaslased. Oluline on lapsele pakkuda lähedust, kui ta seda vajab. See aitab lapsel kohaneda lasteaiaga ning siis on valutum lapsel eralduda vanematest lasteaias oleku ajal.*

Intervjuu käigus uuriti ka õpetajatelt milliseid mängimise viise kasutab õpetaja oma töös kohanemisperioodil.

ÕP5: *Oma töös kasutan erinevaid tutvumismänge, käemänge, näpumänge. Need mängud väga meeldivad kõikidele lastele. Veel on ühismängud ja ringmängud - neid kasutan, kui lapsed juba vähem nutavad ja saavad lühikeseks ajavahemikuks keskenduda.*

ÕP3: *Minu seljakotis on pallimängud, tutvumismäng, käemäng, näpumäng, mäng tamburiiniga, puzzle, liivamängud. Liivaga mängin ka rühmas. Kasutan aktiivselt mulle. Kõik need mängud aitavad kaasa kohanemisperioodil ning ma saan jälgida, mis sobib rohkem ühele või teisele lapsele ja mis üldse ei sobi.*

Uuritavate vastustest ilmnas, et õpetajad pidasid mängu sõimerühmas oluliseks ning kasutasid kohanemisperioodil mitmesuguseid mängulisi tegevusi ja mängimise viise, et seda rasket perioodi laste elus kergendada. Uuringus osalenud õpetajatest on enamik arvamusel, et mängu mõju sõimerühmas ja eriti kohanemisperioodil on positiivne ja oluline. Toodi välja, et mängu käigus vajavad väiksemad lapsed rohkem suunamist ja õpetajaga koos tegutsemist kui vanemad lapsed.

Viimase küsimusena selles osas uuris autor õpetajate arvamust nende panusest laste mängukogemuste rikastamisesse ja nende loovuse arendamisesse. Küsimustiku vastused näitasid, et 50% vastanutest hindasid oma panust kui väga suurt ja 5% vastanutest leidsid, et panus on väike. Mitme uuritava (ÕP1-ÕP3, ÕP5 ja ÕP6) vastustes kajastus, et nad tunnevad raskusi enda panuse hindamisel.

ÕP1: *Alati sooviks anda endast parimat, kuid see oleneb erinevatest olukordadest. Tihti kimbutab ajapuudus ning ajaplaneerimise oskuse puudus. Kuid siiski hindan oma panust*

heaks kuna kui tekib olukord, kus lapsi tuleb õpetada mängima, siis ma teen seda. Otsin erinevaid mängu, mõtlen ise välja erinevaid mängu, teen koostööd kolleegidega ja kuulan nende mõtteid ja soovitusi.

ÕP5: Mul on raske hinnata. Püüan läbi erinevate mängude ja mänguliste tegevuste anda endast parimat teadmised ja oskused.

Uurimistöö tulemustest selgus, et sõimerühma õpetajad peavad mängu rolli kohanemisperiodil väga oluliseks. Nad tunnistavad, et õpetajal on suur mõju lapse mängu toetamisel kohanemisperiodil. Uurimistulemuste põhjal saab järeldada, et kõik osalejad mõttestavad mängu olulisust kui vajalikust tegevust. Uuringu tulemustest ilmnes, et õpetajad mängivad lastega päeva jooksul ning tegevused nii rühmas kui ka mänguväljakul toimuvad läbi mängu ning õpetajate hinnangul aitab mäng kohanemisperiodil kaasa laste sotsiaalsete oskuste arengule.

4. ARUTELU

Mängu olulisust kohanemisperioodil on Eestis uuritud vähe, välismaal rohkem, kuid mitte sõimeealiste laste puhul. Antud peatükis arutletakse läbiviidud uurimistöö tulemuste üle ja võrreldakse need teoreetilises peatükis esitatud autorite arvamusega. Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate arvamused mängu tähtsuse kohta sõimerühmas ning kuidas õpetajad hindavad laste mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperioodil. Eesmärgi saavutamiseks intervjueriti kuute õpetajat, kes töötavad eestikeelse ja venekeelse keskkonna kolmest lasteasutusest ja anketeeriti 20 õpetajat Maardu linnast.

Mäng eelkoolieas on lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mängu tegevuse käigus arenevad lapse mälu, mõtlemine ja tajus, kõik vajalikud teadmised ja oskused (Niilo & Kikas, 2008; Ugaste, 2005). Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008, §12).

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, milline on õpetajate hinnang mängu olulisusele lapse kohanemisperioodil lasteaiaga. Kohanemine on mitmeastmeline protsess. Mängu olulisust sel perioodil peeti uurimuses osalenud õpetajate poolt tähtsaks, kuna mängu kaudu tunneb väike laps toetust õpetajate poolt ja tänu sellele tekib turvatunne ja usaldus. Neid seisukohti kinnitavad ka varasemad uuringud (Velan & Vorkapic, 2019). Lisaks selgus, et kohanemisperioodil seisavad õpetajate ees eesmärgid vähendada lapse ärevuse taset, luua rahulikke ja turvalisi tingimusi päeva vältel (Gersamia & Imedadze, 2015). Tuginedes õpetajate arvamusele ja teoorias käsitletule võib teha järeldust, et kohanemisperioodil kasutavad õpetajad tõhusaid meetodeid lapse toetamiseks: rahuliku ja rõõmsa õhkkonna loomine, positiivne mõju, turvalise, eakohase ja arendava mängu tagamine (Velan & Vorkapic, 2019). Lapse mäng toetub eelkõige tema enda teadmistele ja kogemustele. Mängu mitmekesistamiseks on oluline anda lapsele pidevalt uusi teadmisi ja kogemusi. Õpetaja saab seda teha erinevate lugude jutustamise, rollimängude, laulude ja muude tegevuste kaudu. Sellest järeldub, et õpetajad leiavad ja mõistavad, et edukas ja kiire kohanemine sõltub kohanemisperioodil mängu abil loodud tingimustest. Goran & Bănică (2017) kinnitavad oma uurimistöös seda arvamust praktilise vaatluse abil.

Teise uurimisküsimusega - milline on õpetajate hinnang mängu rollile sõimerühmas - selgitati välja, et mängu rolli olulisus on kõrge ja seda peeti tähtsaks. Mängude peamine ülesanne sel perioodil on emotsionaalse kontakti kujundamine. Uuringus osalenud õpetajad toonitasid, et mäng kergendab ja vähendab stressi, ärevust ja impulsiivsust. Teoorias käsitletu samuti toob välja, et kokkupuutes õpetajaga ja teiste lastega mängu käigus õpib laps suhtlema, peab arvestama teiste soovidega, kuulama õpetajate sõnu ja paindlikult reageerima olukordadele ning samal ajal tekib turvatunne ja usaldussuhe (Ugaste, 2017, lk. 205-207).

Järgnevalt käsitletakse mängu mõju erinevate oskuste arengule. Tulemused näitavad, et peaaegu kõik õpetajad pidasid sotsiaalse oskuse arendamist mängu kaudu kõige olulisemaks. Õpetajad tõid ka välja, et sotsiaalsed oskused on lastel madalal tasemel, kui nad tulevad lasteaeda. Toetudes oma kogemusele panevad õpetajad eeskätt oma tähele seda oskust arendamisele. Osa õpetajaid tõid välja, et füüsilise oskuse arendamine on ka tähtis, kuid Niilo & Kikas (2008, lk.124) ning Mänd (2003) oma töös on toonud välja, et kui laps mängib, arenevad tema kõik oskused: füüsilised, kognitiivsed ja sotsiaalsed. Rauf & Bakar (2019) oma töös kinnitavad, et mängu kaudu arendavad ja kasutavad lapsed oma füüsilist jõudu, osavust, kognitiivseid oskusi, emotsioone, kujutlusvõimet ja loovust.

Käsitledes mängu rolli kohanemisprotsessis sõimerühmas küsitlusest ja intervjuudest selgus, et õpetajad pidasid kõige tõhusamaks meetodiks rühmaruumis loovmängu ning kõige oluliseks liigiks liiva- ja veemängu. Tuginedes teoorias välja toodud kirjandusele (Niilo & Kikas, 2008; Ugaste, 2005) selgus, et mängus on erinevad tähtsad etapid ja liigid, mis soodustavad laste erinevate vajalike oskuste arengut. Samuti on täheldatud, et väikelapse mäng toetub lapse kogemusele, et laste mängu rikastamiseks on tähtis anda lapsele pidevalt uusi teadmisi ja tugevdada olemasolevaid oskusi. Mänguoskuste arengule mõjuvad erinevad olulised tegurid: esemed, ruumid, teised lapsed ja täiskasvanud.

Uurimistöö tulemustele toetudes selgus, et õpetajate arvamus mängu olulisest rollist varases eas ning samuti õpetaja hinnang lapse mänguoskuste toetamisele kohanemisperioodil on kooskõlas varem läbi viidud uuringutega.

Kolmanda uurimisküsimuse käigus sooviti teada saada, kuidas õpetajad toetavad laste mänguoskusi kohanemisperioodil. Leitud tulemuste põhjal võib öelda, et õpetajad loovad laste jaoks sobiva mängukeskkona ja oma töös lähtuvad peamiselt lapsest.

Pinchover, S. (2017) oma pilootuuringus kinnitab, et mängukeskkonna loomisel ja laste mängu arendamisel on õpetajal märkimisväärne roll. Õpetajate roll hõlmab mängukeskkonna planeerimist, pedagoogilise lähenemise viise kasutamist ja laste mängu kaasamist. Pedagoogid teavad, kui tähtis on laste elus mängutegevus ning loovad kõigepealt turvalist mängukeskkonda (Ugaste, 2017; Niilo & Kikas, 2008).

Tulemustest ilmnes, et õpetajad mängivad lastega pidevalt päeva jooksul. Õpetajad rõhutasid, et kõik tegevused nii rühmas kui ka mänguväljakul toimuvad läbi mängu ning õpetaja on lapsele kättesaadav ja on valmis mängima. Mängus võtab osa tavaliselt 7-10 last, kuid nad ei mängi otseselt koos õpetajaga, vaid tegutsevad omaette õpetaja kõrval. Tähtis on ka see, et lapsed mängust rõõmu tunneksid ja neile rõõmu pakuksid. Kui laps oskab juba suhteliselt pikka aega (5-10 min.) üksi mängida, saab õpetaja suunata oma tähelepanu lähedal mängivale eakaaslastele. Setskondlikud lapsed osalevad mängudes esimestena.

Samal ajal püstitab õpetaja isiklikke eesmärgid laste oskuste arendamiseks. Õpetaja on see inimene, kes peab plaanima oma tegevusi vastavalt laste arengu tasemele ning peab silmas eesmärgi mida tahab saavutada (Ugaste, A., Tuul, M., Välk, T. 2009, lk.60). Uurimuses osalenud õpetajad nentisid ka, et oma töös kasutavad kohanemisperiodil erinevaid mängimise viise ning erinevad mänguliigid mänguoskuste arendamiseks. Alustavad sageli tutvumismängust, eriti mainiti "Ku-Ku" mängu, käemänge ja liisusalme nukke, autosid, pallimänge ja mullimänge. Kui lapsed nutavad vähem, lisavad õpetajad puzzled, ühismängud ja ringmängud ning kõik intervjuudes osalenud kinnitasid, et liiva ja -veemänge kasutavad siiski rohkem. Õpetajad rõhutasid, et mängu valik sõltub lapsest, kuivõrd on ta ärevuses, kartlik või aktiivne. Teoorias kinnitatakse, et õpetaja peab kasutama oma töös erinevaid mängimise viise, mis on kvaliteetse alushariduse oluline tunnus. Mäng kui tegevus aitab sõimeealisele lapsele igapäevaelu raskustest üle saada. Õpetaja võtab laste mängus endale erinevaid rolle, mis soodustab kiiret kohanemist (Singer, 2015; Niilo & Kikas, 2008).

Uurimuse küsimuste põhjal käsitletakse ka õpetajate panust mängukogemuste rikastamisesse. Kuigi, see ei olnud otseselt uurimistöö küsimusega seotud. Antud küsimusel intervjueritavad kahtlesid vastamisel. Eakamatele õpetajatele oli raskem hinnata oma panust, kui noorematele. Võib oletada, et antud juhul suurt rolli mängib õpetajate vanus, elukogemus, hoiakud, tööstaaž ja enesekehtestamise oskuse. Kuid toetudes teooriale, saab öelda, et õpetaja üldine panus on alati silmapaistev.

Mäng kui arengumeetod on mitmekülgne ja toetav, selle abil saab toimuda lapse sotsiaalne-kognitiivne-, emotsionaalne - ja füüsiline areng.

Sawyers & Sawyers (2021) on välja toonud, et õpetajad mängivad suurt rolli emotsionaalsel arengul, kuna nad pakuvad turvalist ruumi ja juhatust. Emotsionaalne areng on ülioluline, et aidata lastel kasvada hästi kohanenud täiskasvanuteks. Kui pedagoog osaleb vabas mängus, teavad lapsed, et täiskasvanud tunnevad nende vastu huvi ja austavad nende otsuseid mängu ajal. Samal ajal Irvin (2017) tõi välja, et mäng on ka üks teraapia vorm lastele, eriti väiksematele lastele, kes ei suuda end sõnadega õigesti väljendada.

Tuginedes sellele mõistetakse, et lapse arendamine ja arenemine peab toimuma õpetaja pideval ja vahetul osavõtul.

Vastavalt uurimistulemustele saab öelda, et õpetajad mõistavad ja teadvustavad mängu rolli tähtsust sõimerühmas ja korraldavad mängutegevusi sedapidi, et iga laps saaks kohaneda võimaluse korral kiiresti mängutegevuse abil. Selle jaoks kasutatakse erinevaid mängimise viise, luuakse sobiv õhkkond, püstitatakse isiklike eesmärgid ning arvestatakse laste isiksusomadustega. Oma igapäevatoos panevad õpetajad tähele laste hetkeseisundit, tema valmisolekut olla teiste lastega, turvatunde tekkimist ning sellest järeldub, et nad saavad pakkuda aina rohkem mängu lastele sel raskel perioodil. Õpetajate pedagoogilised ja laste arengu psühholoogilised teadmised ja oskused mängivad olulist rolli antud juhul.

Neuropsühholoogilised uuringud on näidanud, et väikelaste mäng ja õppimine on omavahel tihedalt seotud. Lastele mõeldud mäng on reeglina lihtne mäng ning selle reegleid saab õppida mängutegevuse käigus. Varajasest eest tingituna ei ole lastel selgeid piire mängu ja igapäevaelu vahel. See on hädavajalik nii lastele üldiseks vaimseks arenguks kui ka konkreetselt tema eneseteadvuse kujunemiseks (Singer, 2005).

Uurimistöö tulemuste põhjal saab ülevaadet ka väljakutsetest, mis takistavad õpetajat edukalt aidata lastele kohanemisperioodil. Autor leiab, et antud töö võib näidata õpetajatele võimalust oma teadmisi ja oskusi värskendada. Käesolev uurimistöö võib olla huvipakkuv uurijatele, kes edaspidi otsustavad antud teemat uurida ja vaatlusi teha.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate arvamused mängu tähtsuse kohta sõimerühmas ning kuidas õpetajad hindavad mänguoskuste toetamist õpetaja poolt lapse kohanemisperioodil Maardu linna näitel. Lõputöö eesmärkide saavutamiseks olid püstitatud järgmised küsimused:

1. Milline on õpetajate hinnang mängu rollile sõimerühmas?
2. Milline on õpetajate hinnang mängu olulisusele lapse kohanemisperioodil lasteaiaiga?
3. Kuidas õpetajad toetavad laste mänguoskusi kohanemisperioodil?

Teoreetilises osas käsitleti mängu mõistet ja olemust, mängu rolli sõimeeas, mängu toetust kohanemisperioodil ning õpetaja rolli mänguoskuste arendamisel ja toetamisel.

Empiirilises osas viidi läbi 6 poolstruktureeritud intervjuud ühe linna kolme lasteaia õpetajatega ja kasutati ka ankeetküsitlust - valikvastustega ja Likerti skaaladel põhinevaid küsimusi. Valimi moodustasid Maardu linna lasteaedade tegevõpetajad. Maardus on kokku 4 lasteaeda. Küsitlus saadeti 24-le õpetajale, millest tagastati 20 vastustega ankeeti. Kõige suurem hulk vastanud õpetajatest olid 31-40 aastased ning kõige pikema staažiga õpetajad olid töötanud lasteaias rohkem kui 36 aastat. Kõige rohkem õpetajaid oli töötanud sõimerühmas 6-8 aastat ning omasid erialast kõrgharidust.

Töö koostamisel kasutas autor kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit ning tõenäosusliku juhuvalimit. Andmekogumismeetodiks olid poolstruktureeritud individuaalintervjuu ja ankeetküsitlust valikvastustega lasteaia õpetajatele.

Antud töö autor soovis teada saada ja edastada ülevaade õpetajate arvamusest mängu tähtsusest sõimerühmas ja hetkeseisu Maardu linna näitel.

Kokkuvõttes selgus, et õpetajad peavad mängu rolli kohanemisperioodil tähtsaks. Uurimistöö tulemustele toetudes selgus, et õpetajate arvamus mängu olulisest rollist varases eas ning samuti õpetaja hinnang lapse mänguoskuste toetamisele kohanemisperioodil on kooskõlas varem läbi viidud uuringutega. Uuringu tulemustest ilmnes, et õpetajad mängivad lastega päeva jooksul ning tegevused nii rühmas kui ka mänguväljakul toimuvad läbi mängu ning õpetajate hinnangul aitab mäng kohanemisperioodil kaasa laste sotsiaalsete oskuste arengule.

Käesoleva töö piiranguks on see, et uurimus viidi läbi Maardu linna lasteaedade sõimerühmades ning seega ei saa selle põhjal teha üldistusi kogu Eesti lasteaiaõpetajatele.

Käesoleva uurimuse tulemustest ei ole võimalik teha objektiivseid järeldusi kohanemisperioodist, sest ei olnud võimalusi lisaks intervjuudele teha vaatlustegevusi, millega saaks soodustada parema tulemuse saamist, teha järeldusi, kuivõrd mängimise viisid on otstarbekad ning mil määral õpetajad soodustavad laste mänguoskuste rikastamist. Seda saab pidada kitsaskohaks. Usaldusväärsemate tulemuste saamiseks tasuks haarata suuremat valimisse kuuluvat tegevõpetajate hulka. Antud uurimuse töö viis läbi algaja uurija, kellel puudus uurimise kogemus, seda saab samuti pidada uurimuse kitsaskohaks.

Töö praktiline väärtus põhineb sellel, et antud tööd võib kasutada edasistes uurimustes ning võib olla huvipakkuv uurijatele, kes edaspidi otsustavad antud teemat uurida ja vaatlusi teha.

KASUTATUD KIRJANDUS

Almann, S. (2010a). *Kuidas suhtuda lapse nutuhoogudesse kohanemise perioodil?* Tea ja Toimeta.

Gersamia, I., & Imedadze, N., (2015). *Difficulties in social adaptation of a child to kindergarten: research of factors.*

<https://docplayer.net/72323968-Difficulties-in-social-adaptation-of-a-child-to-kindergarten-research-of-factors.html>

Goran, L., & Bănică, L., (2017). *Educational Counselling Of Pre-School Children For Adaptation To The Kindergarten Environment.*

<https://www.europeanproceedings.com/article/10.15405/epsbs.2017.10.90>

Irvin, M. (2017). *The Importance of Play in Early Childhood Education.*

https://nwcommons.nwciowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=education_masters (viimati vaadatud 12.10.2023).

Eetikaveeb, s.a. Teaduseetika. <https://www.eetika.ee/et/387895> (viimati vaadatud)

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina

KSkene, K., O'Farrelly, C.M., Byrne, E.M., Kirby, N., Stevens, E.C., & Ramchandani, P.G., (2022). Can guidance during play enhance children's learning and development in educational contexts? A systematic review and meta-analysis. *Society for research in Child Development.*

<https://doi.org/10.1111/cdev.13730>

McGinn, A. (2017). *Play-based early childhood classrooms and the effect on prekindergarten social and academic achievement.*

<https://digitalcommons.murraystate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1375&context=bis437>

(viimati vaadatud 25.10.2023)

Laherand, M.-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. OÜ Infotrükk.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/c733aed7-977a-4438-8485-c8ac2057c7b1/content> (viimati vaadatud 11.05.2024)

Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., Strömpl, J. (2014). Intervjuu. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas.
<https://samm.ut.ee/intervjuu> (viimati vaadatud 12.11.2023)

Luhamets, M. (2016). *Sõimelaste kohanemist mõjutavad tegurid ning lapsevanema ja lapsehoidja vaheline usaldus lapsevanemate ja lapsehoidjate hinnanguil Tartu munitsipaallastehoidude näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Mänd, M. *Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. Tallinn, 2003

Niilo, A., & Kikas, E. (2008). Mäng. Kikas, E (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 120–137). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Pinchover, S. (2017). The Relation between Teachers' and Children's Playfulness: A Pilot Study. *Frontiers*. doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02214

Rauf, A.L.A & Bakar, K.A (2019). Effects of Play on the Social Development of Preschool Children. *Scientific Research An Academic Publishers*
DOI: [10.4236/ce.2019.1012191](https://doi.org/10.4236/ce.2019.1012191)

Spivakovskaja, A. (1986). *Mäng on tõsine asi*. Tallinn: Valgus

Singer, E. (2015). *Play and playfulness in early childhood education and care*
<https://psychologyinrussia.com/volumes/index.php?article=3688>

Sawyers, A & Sawyers, A.O., (2021). *The Importance of Play in Early Childhood Education*
<https://digitalcommons.murraystate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1375&context=bis437>
(19.10.2023)

- Tarman, B&.Tarman, I. (2011). *Teachers' Involvement in Children's Play and Social Interaction* <https://core.ac.uk/download/pdf/230031263.pdf> (27.10.2023)
- Ugaste, A. (2017). *Laps ja mäng*. Nugin, K., & Õun, T. (Koost). Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias (lk 201–210). Tartu: AS Atlex.
- Ugaste, A., Tuul, M., Väk, T. (2009). *Mängu tähtsus lapse arengus ning mängu juhendamine*. Kulderknup, E (Toim). Üldoskuste areng koolieelses eas (lk 44-62). Tartu: Kirjastus Studium.
- Umbleja, M. (2019). *Õpetajate arusaamad mänguoskuste kohta ja tegevused mänguoskuste arendamiseks koolieelses lasteasutuses* Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Valvas, T. (2007). *Lapse emotsioonid ja tunded lasteaias*. A.Harjo, & L. Varava (Koost). Psühhosotsiaalse keskkonna juhendmaterjal koolieelsele lasteasutusele, (lk 34-38). Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
- Velan, D. (2019). Contextual determinants of kindergarten culture as indicators of children's well-being during their transition and adaptation. *Taylor & Francis Online*. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2019.1710230>
- Väli, K. (2016). *Lapsehoidjate arvamused kohanemisest ja lapsevanema-hoidja koostööst kohanemise toetamiseks ühe omavalitsuse näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne, kvantitatiivne ja kvalitatiiv-kvantitatiivne uurimustöö*. E.Kärner (Toim), Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes (lk 51- 64). Tartu: Tartu Ülikool. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf
- Intervjuu, s.a. Intervjuude tüübid.<https://samm.ut.ee/intervjuu> (viimati vaadatud 12.11.2023)

ÕIGUSAKTID

Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded (2002). Riigi Teataja I, 26.08.2002, 65. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013036>

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Riigi Teataja I, 29.05.2008, 87. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

Eesti Vabariigi lastekaitse seadus (1999). RT I 1999, 80,737 <https://www.riigiteataja.ee/akt/77809> (25.09.2023)

LISAD

Lisa 1 Ankeetküsitlus

Lugupeetud õpetaja!

Olen Natalja Hudjakova ja õpin Tartu Ülikooli Narva kolledži „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“ õppekava kolmandal kursusel. Olen kirjutamas bakalaureusetööd teemal "LASTEAIAÕPETAJATE ARVAMUSED MÄNGU ROLLIST SÕIMERÜHMAS MAARDU LINNA NÄITEL".

Palun Teil vastata küsimustikule, kus uuritakse mängu rolli sõimerühmas ning laste kohanemisperioodil lasteaiaga. Küsimustik on anonüümne ning andmeid kasutatakse ainult üldistatud kujul bakalaureusetöö koostamisel ja kaitsmisel. Küsimustiku täitmiseks kulub umbes 15 minutit.

Olen väga tänulik, kui leiata aega vastamiseks ja saate mind aidata uurimustöö läbiviimisel ja bakalaureusetöö kirjutamisel.

Täna uuringus osalemise eest!

Küsimuste vastamisel tekkinud küsimuste korral võtke palun minuga ühendust e- posti aadressil hudjakova.natalja@gmail.com

1. Mis on Teie vanus?

21-30 aastat

31-40 aastat

41-50 aastat

51-60 aastat

61- aastat

2. Mitu aastat Teie olete töötanud lasteaiapäetajana ?

1-5

6-10

11-15

16-20

21-25

26-30

31-35

36-

3. Mis on Teie haridustase?

Kesk -eriharidus

Kutseharidus

Erialane kõrgharidus

Mitte erialane kõrgharidus

4. Kui oluliseks peate mängu rolli sõimerühmas?

(skaalal "1 " mitteoluline ja " 5 väga oliline)

5. Milleseid oskusi arendab Teie arvates mäng 1,5-3 aastastel lastel?

Keeleoskus

Loovus

Sotsiaalsed oskused

Emotsionaalsed oskused

Suhtlemisoskus

Füüsilised oskused

6. Millist mõju avaldab mäng laste suhtlemisoskuste ja konfliktide lahendamise võimekuse arengule sõimerühmas?

(skaala “ 1” ei mõju üldse” ja “5” väga suur mõju)

7. Reastage palun mänguliigid sõimerühmas tähtsuse järjekorras (vastuste variandid)

Loovmäng

Sõnamäng

Mälumäng

Rollimäng

Lauamäng

Arvutimäng

Dramatiseering

Tähtis

Pigem tähtis

Pigem ei ole tähtis

Ei ole tähtis

8. Kui oluliseks peate mängu rolli lapse kohanemisperioodil lasteaiaga?

(skaala”1” mitteoluline ja “5” väga oluline)

9. Kuidas Teie arvates mõjutab mäng last kohanemisperioodil? Palun valige 3 vastust.

Loob usaldussuhte täiskasvanuga

Kujundab emotsionaalse kontakti õpetajaga

Loob turvatunde

Vähendab ärevust

Ei mõju

10. Millised mängud toetavad last kohanemisperioodil? Palun valige kas üks või mitu.

Õppemäng

Müramismäng

Ehitusmäng

Tutvumismäng

Matkimismäng

Parallelmäng

Liiva ja- veemängud

11. Milliseid meetodid on Teie arvates kõige tõhusamad laste toetamiseks kohanemisperioodil? Palun valige kas üks või mitu.

Mänguruumi kujundamine vastavalt mängule

Koosmängimine erinevate keskkondade ja tegevuste tutvustamiseks

Mängu algatamine

Lapse suunamine mängus

Lapse tähelepanu pööramine uutele mänguasjadele

Mängu kirjeldamine ja juhtimine

Lapsele turvalise, eakohase ja arendava mängu tagamine

Rahuliku ja rõõmsa õhkkonna loomine

Motiveerida last mängimisel

Uurida ja vaadelda lapse mängu

12. Kuidas hindate oma panust laste mängukogemuste rikastamisel ja nende loovuse ning kujutlusvõime arendamisel sõimerühmas?

(skaalal „1“ minu panus on väike ja „5“ minu panus on väga suur)

13. Kuidas kujundate ja suunate mängutegevusi, et toetada laste õppeprotsessi ja arengut sõimerühmas?

Koostan igapäeva mängutegevuse plaani vastavalt nädala-kuuplaani teemale

Pakun lastele erinevaid mänge

Kiidan last

Tegutsen spontaanselt

Mängin koos lapsega

14. Mis on Teie eesmärk, kui mängite koos lapsega? (valige palun kas üks või mitu)

Arendada lapse sõnavara

Lua õhkkonda lapse ümber mänguks sobilikumaks

Näidata lapsele eeskuju mängu jooksul

Toetada ja rikastada laste mängu

Suunata laste tähelepanu uutele mänguasjadele

Tutvustada mänguasju

Avardada silmaringi

Arendada lapse erinevaid oskusi

15. Kui palju aega ühe tööpäeva jooksul osalete ise laste mängus?

Ei osale üldse

15-30 min

Kuni 1tundi

2-3 tundi

Päeva jooksul mängin

16. Mitu last tavaliselt osaleb Teiega koos mängus?

1-3 last

4-6 last

7-10 last

Terve rühm

17. Kui palju aega päevas võimaldate tavaliselt lastele vabamänguks?

Vabamängu aega ei ole

Kuni 30 minutit

Kuni 1 tundi

1-2 tundi

Terve päev

Lisa 2 Intervjuu küsimused

Taustaküsimused

Kui vana Teie olete?

Kas teil on töökogemus sõimerühmas?

Kui kaua olete töötanud õpetajana?

Milline on teie haridustase?

Põhiküsimused

1. Kuidas hindate mängu olulisust lapse kohanemisperioodil lasteaiaga?
2. Milliseid meetod on Teie arvates kõige tõhusamad laste toetamiseks kohanemisperioodil?
3. Kuidas aitab mäng kaasa lapse sotsiaalsete oskuste arengule kohanemisperioodil?
4. Millised on peamised väljakutsed mängu kasutamisel lapse kohanemisperioodil?
5. Milliseid mängimise viise kasutate ise rühmas kohanemisperioodil?
6. Mille peale pöörate tähele kohanemisperioodis?
7. Kuidas kirjeldate mängu rolli sõimerühmas?
8. Kuidas aitavad erinevat tüüpi mängud (näiteks rollimängud või loovmängud) kaasa laste suhtlemisoskuste arengule sõimerühmas?
9. Kuidas kujundate ja suunate mängutegevusi, et toetada laste õppeprotsessi ja arengut sõimerühmas?
10. Kuidas hindate oma panust laste mängukogemuste rikastamisel ja nende loovuse ning kujutlusvõime arendamisel sõimerühmas?